

Тихомир Ч. Радовановић^[1]

Универзитет Привредна академија
Нови Сад (Србија)

УДК 005.322:316.46

Прегледни научни рад

Примљен: 23.02.2022.

Прихваћен: 21.03.2022.

doi: 10.5937/napredak3-36610

Успешност националног лидера

Сажетак: Национално лидерство, као сегмент општег лидерства, припада друштвеној науци о менаџменту, који се бави законитостима политичког вођења конкретних земаља, у које нарочито спада откривен каузалитет о аналогiji резултата развоја земље и владалачке компетентности њеног лидера. Зато је овај каузалитет, према општим импликацијама, веома значајан како за конкретну земљу, тако и за целину садашњег и будућег света. Тај сегмент науке до сада није озбиљније истраживан јер је наизглед јасан и због тога га не треба детаљније проучавати. Међутим, у садашњем узбурканом свету, препуном крупних егзистенцијалних проблема (ратних, терористичких, климатских, пандемијских, мигрантских и др.), они се могу решити само спасоносним одрживим развојем, у чему крупну улогу имају национални лидери, чију успешност треба истраживати.

Сходно томе, за предмет овог научног рада одабрано је изучавање владалачке успешности националних лидера, са циљем да се тиме допринесе како њиховој ефикасности у вођењу сопствених земаља, тако и решавању поменутих светских проблема. У том контексту треба истаћи да је за ово теоријско истраживање коришћен прикладан пројекат истраживања, чијом су применом откривена значајна нова научна сазнања о корелацији политичке компетентности националних лидера и остварених резултата у њиховим земљама.

Кључне речи: национални лидери, компетентност, мерење, национална политика, светска политика, развојни ефекти

Уводне напомене

Наука о менаџменту (или управљању и руковођењу), као област друштвених наука, новијег је датума и израз је насталих потреба да се законитости вођења организација и друштава убрзано откривају и практично примењују. Тој научној области припада и национално лидерство, као синтагма којом се обухвата државничка компетентност реалног вође коме се поверава улога првог управљача земљом у смислу њеног функционисања и даљег укупног развоја. Та област се у свакој земљи уставно регулише, у чему сада екстреме представљају веома висока државничка овлашћења лидера (председнички систем) и његова ограничена овлашћења (парламентари систем). Овде је нарочито важно истаћи научну законитост по којој постоји каузални однос из-

[1] prof.tihomir.r@gmail.com

међу реалне државничке компетентности лидера и остварених резултата у његовој земљи, где први фактор представља узрок, а други последицу. Управо је зато та каузалност веома значајна за сваку земљу, а она до сада није озбиљније научно истраживана. Ово је данас изразито актуелно будући да човечанство, ради свог опстанка, ургентно мора кренути са убрзаном заменом досадашњег неодрживог развоја адекватним одрживим развојем, у чему национални лидер у свакој земљи има водећу улогу.

Из тих разлога за предмет овог научног рада одабрано је изучавање успешности националног лидера у потенцијалном и оперативном смислу, са основним циљем да се тиме допринесе развоју сваке земље и света као целине. Ово истраживање, као теоријско и сондажно, у основи обухвата компарацију компетентности лица која већ обављају функцију националног лидера и остварују резултате, чиме се констатује мера њихове лидерске успешности с пратећим импликацијама. Та мера има крупне импликације не само за становништво конкретне земље већ и за самог националног лидера (Manzoog *et al.*, 2017, str. 45–50).

У функцији извођења таквог истраживања интерно је сачињен и примењен прикладан пројекат истраживања, чије главне елементе чине следећи идејни фактори:

- За проблем који треба решити овим истраживањем постављено је питање: Шта представља успешност националног лидера и чему она служи?, а у функцији одговора детерминисани су сви следећи идејни фактори.
- Предмет овог истраживања чинило је проучавање опште успешности нацио-

налних лидера, уз његово конкретизовање на узорку одабраних земаља. Просторно гледано, предмет истраживања односи се на све земље у овом и будућем времену.

- Циљеви посматраног истраживања сводили су се на остваривање научног и друштвеног циља. Научни циљ је обухватио намеру да се овим истраживањем научно утврди корелација између компетентности и успешности националних лидера са њеним импликацијама. Друштвени циљ се односио на захтев да се та корелација стручно креира ради унапређивања успешности националних лидера.
- Истраживачку хипотезу у овом изучавању чинила је само утврђена општа хипотеза по којој је корелација између успешности националних лидера и њихове лидерске компетентности веома висока, односно да висококомпетентни национални лидер у пракси остварује високе резултате, као и обрнуто.
- За ово истраживање изабране су следеће научне методе: дијалектичка као општа, метода студирања као посебна и метода корелације као појединачна метода. На основу тога, за прикупљање релевантних података коришћена је техника регистровања података.
- План истраживања у конкретном случају сводио се на прикупљање, обраду и интерпретацију података, чиме су остварена адекватна нова научна сазнања којима се решава истраживачки проблем и верификује постављена истраживачка хипотеза.

На основу изнетог написани су следећи делови овог научног рада, и то:

- у првом делу су изложена обележја садашњег националног лидера, као специфичног увода за даља разматрања;
- други део се односи на приказ потенцијалне компетентности националног лидера, као његове моћи да утврђене захтеве реализује;
- у трећем делу је обрађено оцењивање успешности националног лидера, као крајњег резултата с пратећим импликацијама;
- четврти, последњи део своди се на пример процене успешности одабраних националних лидера, при чему је као узорак одабрана процена успешности лидера земаља бивше СФРЈ које нису чланице Европске уније (Србија, БИХ, Црна Гора и Северна Македонија).

Иза тога у овом раду су изведени основни закључци, а на крају је изложена коришћена литература са кратким преводом назива рада и апстракта на енглески језик.

1. Основна обележја националног лидера

С развојем и променом првенствено науке и образовања и, последично, демократије, нарочито у последњем столећу, већина земаља уредила је свој политички систем као републички.^[2] Одатле па надаље, њих воде истакнути појединци

који се најпре називају националним лидерима. Они се по правилу бирају на непосредним или посредним изборима. Њихов основни задатак је да обезбеде функционисање и развијање сопствених националних држава сходно њиховим уставима и законима. Њихова основна улога је да примењују уставну и законску регулативу и иницирају њену промену (Torfing, Sørensen, 2019, str. 1–18).

Целина деловања националних лидера, који се најчешће називају председницима земаља, регулисана је у свакој земљи посебно њиховим надлежностима и обавезама. Обим тих надлежности и обавеза најчешће је широк или сужен. У првом случају реч је о централизованом, а у другом о децентрализованом вођењу националне државе. Централизовани систем вођења земље (или председнички) карактерише веома широки обим надлежности националног лидера и тај систем се задржао у већини земаља у развоју и неразвијеним земљама. Насупрот томе, децентрализовани систем (или демократски) одликују ограничење надлежности националног лидера, уз већа овлашћења државних и парадржавних институција – што најпре карактерише данашње развијене земље с напредном демократијом. То се посебно наглашава с обзиром на то да се овај рад бави односом између компетентности националног лидера и резултата које он постиже у вођењу сопствене земље (Hamel, 2009, str. 93–105).

Национални лидер у централизованим системима вођења земље у начелу води целокупну унутрашњу и спољну политику земље у редов-

[2] То важи и за преостале царевине, краљевине, кнежевине и др., које су задржале те називе а суштински су прешле на републичко уређење.

ним и ванредним ситуацијама. У унутрашњу политику земље нарочито спадају: иницирање и доношење нових закона, брига о функционисању земље, брига о интегритету и безбедности земље, вођење земље у ванредним околностима, брига о социјалној заштити и наталитету у земљи, брига о мигрантима и др. У спољну политику земље првенствено спадају: учешће у раду Уједињених нација, учлањење и учешће у раду разних светских организација и институција, учешће у решавању крупних светских проблема (ратних, терористичких, пандемијских, климатских, мигрантских и др.), брига о задужености земље, поштовање потписаних међународних уговора и конвенција и сл.). У децентрализованом систему вођења земље све наведене ингеренције се по законима првенствено деле између националног лидера и владе. Такав систем захтева високу демократију и он се зато првенствено примењује у развијеним земљама (Maddison, 2001, str. 23–33).

Компарација ових система владања националним државама показује да национални лидери у централизованим системима власти, да би били успешни, морају имати виши степен личне компетентности од националних лидера у децентрализованим системима власти. То проистиче из тога што су обухват њихових ингеренција у централизованом систему власти и одговорности већи него у децентрализованом систему. При томе се у оба ова случаја подразумева да компетенције сваког националног лидера треба да

одговарају захтевима тих ингеренција да би они у пракси били успешни (Drakar, 2006. str. 45–56).

2.

Расположива компетентност националног лидера

Расположива (или стечена) компетентност националног лидера односи се на моћ којом може да користи своје ингеренције у вођењу сопствене земље. Та компетентност до сада није детаљније научно обрађивана и сводила се на начелно указивање на њене карактеристике у оквиру теорије лидерства као дела науке о менаџменту.^[3] Отуда и проистиче проблем по коме у корелацију треба ставити потенцијалну компетентност националног лидера и његову успешност у вођењу сопствене земље, уважавајући при томе већ поменути законитост о каузалитету развоја земље и компетентности њеног лидера (Radovanović, 2022, str. 67–76).

По својој природи, подаци о компетентности националног лидера имају лични карактер и њихово публикување се последњих деценија у свету штити законом. Сходно томе, ти подаци се могу јавно публикувати само уз сагласност националног лидера. То нарочито важи за податке у вези са оцењивањем расположиве компетентности конкретног лидера коју он може лично оцењивати или за то задужити изабраног каријерног експерта, односно каријерну службу, чији је задатак да стално прати резултате рада

[3] У вези с тим треба истаћи да је у досад публикованим научним радовима из те области понегде било речи о компетентности националних лидера, али не и о корелацији те компетентности и конкретне успешности тих лидера у вођењу сопствених земаља – што представља проблем који треба решити.

тог лидера и упоређује их са његовом лидерском компетентношћу (Kavi, 2000, str. 35–46).

Када је у питању структура компетентности националног лидера треба истаћи да се она може артикулисати на три комплементарне компоненте, које у садејству националном лидеру омогућују да користи своје водеће ингеренције. У њих спадају следеће компоненте: личне способности, лична знања и лична етика (Dunđerović, 2004, str. 84–93).

Личне способности националног лидера представљају његове индивидуалне моћи којима он води своју земљу користећи своја знања и своју етику. У односу на захтеве сопствених лидерских ингеренција, национални лидер првенствено користи своје способности: општу интелигенцију, политичку храброст, радну пос-

већеност, менаџерску усмереност и индивидуалну харизматичност, које се лидерски и експертски могу пратити и оцењивати (табела 1).^[4]

Табелиране способности националног лидера треба појединачно и збирно појаснити, односно:

- Општа интелигенција националног лидера веома је значајна, јер показује његову моћ да реши искрсле проблеме у вођењу земље. Зато је битно да ова оцена буде што виша (максимално 5) будући да национални лидер у вођењу своје земље у основи наилази на крупне и сложене проблеме (Modrinić, 2006, str. 48–60).
- Политичка храброст националног лидера такође је значајна јер он у свом раду доноси крупне одлуке које од њега захтевају

| 109

Табела 1. Структура личних способности националног лидера и њихово оцењивање

Врсте способности	Средњошколска оцена (1–5)	Оцењивачи (лидер или експерт)
1. Општа интелигенција		
2. Политичка храброст		
3. Радна посвећеност		
4. Менаџерска успешност		
5. Индивидуална харизматичност		
Σ		–
Просек (Σ/5) ^[5]		–

Извор: ауторска креација.

[4] У консултованој научној литератури број ових способности се креће од три па чак до 20. Из тог спектра, овде је одабрано пет врста тих најважнијих личних способности.

[5] На пример: ако је Σ 20 поена, онда је просек једнак 20/5, што је једнако 4.

значајну храброст и одлучност. Зато је и овде важно да оцена те храбрости буде што виша (Maslov, 2008, str. 14–23).

- Радна посвећеност националног лидера треба да буде на што вишем нивоу да би своје лидерске ингеренције могао на време и квалитетно да реализује.
- Менаџерска усмереност националног лидера треба да се огледа у његовој организацији вођења земље избором својих најважнијих сарадника (15–20), који су најкомпетентнији за одређене области, уз дефинисање њихових овлашћења и обавеза. Овај принцип треба да карактерише читаву организацију вођења земље артикулисану на одређени број хијерархијских нивоа и примену тимског рада са строгим субординацијом.
- Индивидуална харизматичност подразумева да национални лидер има изражене личне особине и квалитете који код становништва стварају осећај сигурности,

поверења и уверености да ће он храбро и успешно водити земљу.

- Наравно, приликом оцењивања ових способности националног лидера структуре датих оцена најчешће неће бити идентичне, што указује на то да ради подизања нивоа тих способности треба предвидети начине подизања нивоа најнижих оцена. О томе треба да брине сам национални лидер, уз менторску помоћ ангажованог каријерног експерта (или каријерне службе) и, наравно, адекватну дискрецију.

Лична знања којима треба да располаже национални лидер у функцији вођења своје земље у научној литератури структурисана су на различите начине. На основу тога овде је изабрано пет најважнијих врста тих знања у која спадају: политичка знања, менаџерска знања, економска знања, културолошка знања и безбедносна знања – која се такође могу лидерски и експертски пратити и оцењивати (табела 2) (Hassanaeh, 2015, str. 137–146).

Табела 2. Структура личних знања националног лидера и њихово оцењивање

Врсте способности	Средњошколска оцена (1–5)	Оцењивачи (лидер или експерт)
1. Политичка знања		
2. Менаџерска знања		
3. Економска знања		
4. Културолошка знања		
5. Безбедносна знања		
Σ		–
Просек (Σ/5)		–

Извор: ауторска креација.

Такође, и овде наведена знања националног лидера треба појединачно и збирно појаснити:

- Политичка знања подразумевају добру упућеност националног лидера у теорију јавне политике, структуру органа власти, врсту и законе у земљи, изборни систем, парламентарне институције, структуру и деловање светских организација и институција и др. Ова знања национални лидер треба да користи у вођењу своје земље.
- Менаџерска знања су веома значајна за националног лидера у вођењу своје земље. У њих нарочито спадају организациона знања везана за рад на свим нивоима власти и за избор сарадника у свим тимовима по критеријуму најкомпетентнијих појединаца (вође тимова и њихови најближи сарадници) којим се дефинишу њихове обавезе и овлашћења. По теорији менаџмента на такав начин се остварују најбољи општи резултати у корист свих, а нарочито у корист рејтинга лидера.
- Економска знања национални лидер користи за укупно привредно и ванпривредно функционисање и развијање своје земље. За националног лидера значајно је да, користећи та знања, стално усмерава све своје активности ка томе да обезбеди раст животног стандарда и безбедност у својој земљи. У та знања првенствено спадају: познавање фискалне и монетарне политике, обезбеђивање услова за привређивање непривредних

делатности, брига о спољнотрговинским билансу и спољној задужености земље, тежња ка ефикасном развоју делова и целине земље и сл.

- Културолошка знања националном лидеру служе за очување и коришћење остварене материјалне и духовне културе у својој земљи, као идентитету нације и националних мањина у својој земљи. Културолошка знања национални лидер треба стално да користи у јавним политикама функционисања и развоја целине културе у својој земљи и у односима с другим земљама.
- Безбедносна знања, у која спадају очување националног и међународног мира, обезбеђење сигурности и заштите свих грађана, слободе кретања и рада унутар земље и сл., национални лидер треба да користи и да се залаже за њихово остварење.
- Може се очекивати да ће се и у овом случају дате оцене за елементе знања међусобно разликовати. Зато је битно да оцењивање засебно врше сам национални лидер, као и његов каријерни експерт, с тим да они након тога треба да усагласе те оцене и договоре се о начинима да ниже оцене поправе.

Личном етиком национални лидер истиче своје вредносне судове који га мотивишу на то којим путем треба да води своју земљу. При томе је веома важно у садашњем и будућем времену да национални лидер има конструктиван однос према функционисању и развоју своје земље и сличан однос према уређивању светског развоја. Структура тих особина нацио-

налног лидера слабо је обрађивана у научној лидерској литератури. У таквим околностима, након пажљивог проучавања те области, овде је издвојено пет врста конструктивног етичког понашања националног лидера (табела 3) (Siegel, 2016, str. 48–58).

право сваког човека на слободно верско изјашњавање – као верник или као атеиста. У томе је битно да национални лидер свим средствима толерише деловање конструктивних вера, а да негативно дејство агресивних атеиста (нарочито анархију)

Табела 3. Структура личне етичности националног лидера и њено оцењивање

Врсте способности	Средњошколска оцена (1–5)	Оцењивачи (лидер или експерт)
1. Верска етичност		
2. Развојна етичност		
3. Социјална етичност		
4. Културолошка етичност		
5. Безбедносна етичност		
Σ		–
Просек (Σ/5)		–

Извор: ауторска креација.

Сходно претходном, и овде је неопходно укратко појединачно и збирно појашњење табелираних елемената:

- Верска етичност се своди на однос националног лидера према основним светским религијама и он је примењује у вођењу своје земље. У том контексту однос националног лидера према вери сада је најконструктивнији ако он без резерви прихвата

уз примену закона сузбија. Отуда је задатак националног лидера да све то има у виду приликом вођења сопствене земље и учешћа у даљем кретању света.^[6]

- Развојна етичност подразумева однос националног лидера према развоју своје земље. У томе он стално треба да формира и примењује став о потреби континуираног развоја, првенствено због захтева

[6] У последње време је прокламовано много научних и стручних радова посвећених компарацији теизма и атеизма и њиховој улози у даљем развоју света. Главнина тих радова посвећена је кретању обима верника (по главним верама) и прогнози њиховог опстанка и раста у будућности, док се мањи део тих радова бави утицајем верника и неверника на очување сада угроженог светског поретка (изузетак у томе представљају дела водећих поклоника православља Ф. Достојевског и Ј. Поповића у којима се сва предност даје најконструктивнијим и најслободнијим верама као услову опстанка човечанства).

сталних промена у привреди и друштву. Тај развој он нарочито треба да заснује на деловању науке и струке и пратећем развоју образовања будући да се на тај начин његова земља прилагођава поменутиим променама и да у њој на основу тога расте ниво животног стандарда обухваћеног становништва.

- Социјална етичност националног лидера обухвата његову склоност да брине о егзистенцијално угроженом делу становништва у смислу давања социјалне помоћи, ослобађања од плаћања комуналних трошкова, организовања разних врста помоћи остарелим и немоћним лицима итд. Свакако, оваква ефикасност националног лидера корисна је не само за незбринута лица већ је и високо хуманистичка.
- Културолошка етичност националног лидера огледа се у његовој наклоњености очувању и баштићењу свих врста материјалне и духовне етничке и мултиетничке културе, као исходишта идентитета обух-

ваћеног становништва. У том контексту такав национални лидер разним средствима помаже да се одржи и афирмише култура у његовој земљи.

- Безбедносна етичност, као карактеристика националног лидера, своди се на његову тежњу ка мирном решавању националних и међународних проблема, елиминацији свих врста општих опасности, избегавању појаве ванредних ситуација, успешном и убрзаном превазилажењу тих ситуација и сл.
- Наравно, и овде важи правило да дате оцене приликом провере компетентности националног лидера из ове области могу бити хетерогене и да лидер и експерт треба да их усагласе – уз опредељења како најниже оцене треба поправљати.

| 113

На основу датих оцена националног лидера из све три области (способности, знања и етичности) могуће је добити интегралну оцену о његовој компетентности (табела 4).

Табела 4. Интегрална оцена компетентности националног лидера

Компоненте компетентности	Просечне оцене из претходних табела 1, 2. и 3.	Интегрална оцена (за просек мањи од 3 – недовољан, за 3,1–3,6 – добар, за 3,7–4,3 – врло добар, за 4,4–5,0 – одличан) ^[7]
1. Личне способности		
2. Лична знања		
3. Лична етичност		
Општи просек оцена		

[7] Овде се пошло од претпоставке према којој лица са општим просеком компетентности до три поена не могу да буду успешни национални лидери, а изнад тога они су подељени на добре, врло добре и одличне националне лидере.

Када се попуни ова табела дефинитивно се долази до јединствене завршне оцене компетентности националног лидера (коју треба уписати у десни празан део табеле). При томе, у тој оцени с подједнаким пондером учествују све претходне парцијалне оцене ($3 \times 5 = 15$), јер је веома тешко другачије диференцирати њихове вредности – чиме би се незнатно изменила овако добијена интегрална оцена посматране компетентности (Radovanović, Stojmirović, 2020, str. 74–78).

Тим поводом може се констатовати да је у области националног лидерства дефинисано ново научно сазнање, чија формулација гласи:

Компетентности националног лидера чини јединство његових адекватних способности, знања и етичности у вођењу земље.

3.

Оцењивање успешности националног лидера

У вођењу своје земље национални лидер користи своју компетентност за обављање свих законом утврђених надлежности, уз пратећу одговорност. Ово ангажовање, као и лидерско ангажовање у свим другим организацијама, има менаџерски карактер, с тим што је оно изразито сложено. Управо зато национални лидер симболише врховног менаџера своје земље. Поводом тога, у теорији менаџмента, с разлогом се констатује да успех сваке организације убедљивом већином (чак преко 90%) зависи од компетентности њеног главног менаџера.^[8] То, логички,

важи и за развојни успех сваке земље који одлучујуће зависи од компетентности њеног лидера (Mersal, 2016, str. 24–32). У вези с тим битно је истаћи факторе од којих зависи успешност развоја земље, како би се затим то повезало са компетентношћу њеног лидера (табела 5).

Поводом ове табеле треба имати у виду да, поред националног лидера и његовог каријерног експерта, све организације и сви обухваћени грађани имају право да оцењују успешност оствареног развоја у конкретној земљи. У томе су нарочито битне оцене гласача на основу којих они, у суштини, одлучују кога ће бирати за националног лидера у наредном мандату.

Са аспекта националног лидера, нарочито је битно упоредити оцене развоја земље и оцене његових лидерских компетентности (табела 6).

Резултати у овој табели пластично показују националном лидеру шта треба да чини са својом компетентношћу. Ако је остварен успех земље изнад очекивања, у том случају национални лидер треба само да одржава ниво своје компетентности. Уколико је остварен успех равн нивоу компетентности лидера, треба само да ради на подизању своје компетентности у делу где је најслабији. Најзад, ако је успех земље нижи од нивоа компетентности националног лидера, тада ургентно мора да подигне своју компетентност јер је она у оцењивању била прецењена (Mau, 2015, str. 10–20).

Све ово заједно омогућило је добијање новог научног сазнања из лидерства са следећом формулацијом:

[8] Међу водећим научним радницима у свету већ подуже се води полемика колики је допринос менаџера успеху организације или земље. У том лицитирању проценат тог доприноса најчешће се креће од 80%, до чак 100%.

Табела 5. Оцена успешности развоја земље у претходном периоду (години и сл.)

Компоненте успешности	Средњошколска оцена (1–5)	Оцењивачи (лидер, експерти и др.)	Битне напомене
1. Остварен БДП			
2. Остварено инвестирање			
3. Ниво незапослености			
4. Спољна задуженост			
5. Нето зараде			
6. Остварен локални развој			
7. Социјална заштита			
8. Здравствена заштита			
9. Животни стандард			
10. Остварен међународни углед			
Σ		–	–
Просек (Σ/5)		–	–

Извор: ауторска креација.

Табела 6. Компарација дискретно оцењене успешности у претходном периоду (години и сл.) и оцењене компетентности њеног националног лидера

Посматране оцене	Износ оцене (1–5)	Оцењивачи (лидер или експерт)	Битне напомене
1. Просечна оцена успешности земље у претходном периоду			
2. Просечна оцена компетентности националног лидера			
Разлика (1–2) ^[9]		–	–

Извор: ауторска креација.

Резултат развоја сваке земље њен национални лидер треба да користи за континуирано иновирање своје владалачке компетенције

и успешности уколико намерава да настави са лидерском уложом.

[9] Износ разлике може бити већи од нуле, једнак нули, или мањи од нуле. Резултат већи од нуле значи да је национални лидер постигао бољи резултат од очекиваног. Резултат једнак нули значи високу корелацију између оствареног резултата и компетентности лидера. Резултат мањи од нуле указује на потребу подизања компетентности лидера у областима из којих је добио ниже оцене.

4. Међународна успешност националног лидера

Претходно моделована каузална успешност развоја земље и пратеће компетентности њеног лидера има интерни карактер. Њој зато треба придодати и проверу међународне успешности тих фактора с обзиром на чињеницу садашње све веће економске, безбедносне и друге повезаности са свим земљама света. На тај начин се из обе такве провере стичу комплетни услови за оцену развоја конкретне земље и последично за оцену успешности њеног лидера. У том контексту, друга, екстерна провера подразумева потребу међусобне компарације развојно сличних земаља унутар њихове већ стандардизоване поделе на развијене, транзиционе и неразвијене земље јер су њихови развојни интереси различити.^[10] Приликом таквих екстерних провера најбоље је за обухваћене развојно сродне земље упоредити њихов планирани (реално могући визијски) развој с резултатима оствареног развоја у одређеном времену, из чега се добијају кључно значајне информације о успешности развоја сваке од тих земаља и њених лидера за интерну јавност, гласаче и самог националног лидера.

Ради илустровања, овде ће се изложити пример провере успешности развоја групе развојно сродних транзиционих земаља створених распадом СФРЈ које теже да се укључе у чланство Европске уније, а у које спадају Србија, БиХ Црна Гора и Северна Македонија. За тај

пример одабрано је раздобље од четири године (од почетка 2017. до краја 2020), уз напомену да ће се посматрати просечне оцене планираног и оствареног развоја тих земаља са завршном констатацијом разлика између тих оцена које ће бити адекватно продискутоване. Овакво истраживање свака од обухваћених земаља требало би да повери политички неутралној научној установи (домаћој или иностраној), с тим што би најбоље било да наручилац таквог истраживања буде њен парламент (табела 7).

Изложене разлике између оствареног и планираног развоја земље, ради употребљивости, треба укратко прокоментарисати, односно:

- Ако је разлика у оценама оствареног и планираног развоја земље већа од нуле, то указује на чињеницу да јавност земље тиме треба да буде веома задовољна, а истовремено и својим лидером. У том случају националном лидеру преостаје да и даље усавршава своју водећу компетентност како би се на тој функцији што дуже задржао.
- Уколико су оцене реализованог и планираног развоја приближно једнаке, тј. крећу се око нуле, национална јавност биће задовољна тим резултатом и својим лидером. То за националног лидера треба да буде знак за даљи конструктивни рад на усавршавању своје водеће компетентности.
- Међутим, ако је разлика у оценама између оствареног и планираног развоја земље негативна, тј. мања од нуле, у таквој си-

[10] Унутар тога, развојни интереси развијених земаља су да убрзају сопствени развој ради очувања своје доминирајуће позиције. Развојни интереси транзиционих земаља су да што брже сустижу развијене земље. Најзад, развојни интереси неразвијених земаља су да прво сустигну транзиционе земље и да затим крену у сустижање развијених земаља.

Табела 7. Оцена развојне успешности посматраних земаља у последње четири године
(од почетка 2017. до краја 2020)

Индикатори за компарацију	Оцене развоја (средњошколска оцена 1–5)			
	Србија	БиХ	Црна Гора	Сев. Македонија
1. Просечна оцена планираног развоја (табеле 5 и 6)				
2. Просечна оцена реализованог развоја (табеле 5 и 6)				
Разлика (2–1)				

Извор: ауторска креација.

туацији национална јавност, а нарочито гласачи, треба да крену у акцију замене свог националног лидера другим лицем за које се процењује да има потребан ниво водеће компетентности.

- Најзад, дати пример оцене развојне успешности обухваћених земаља и њихових лидера, поред изложеног, омогућује и рангирање тих земаља по тим основама, што је такође веома важна информација за националну јавност сваке земље.^[11]

Начелно гледано, изложени пример оцене развојне успешности наведених земаља и њихових лидера јесте научно оригиналан, али је то и раније импровизовано вршено кроз разне периодичне извештаје влада свих земаља, где је објективност тих извештаја увек била мање или више сумњива. Ово нарочито важи за садашње транзиционе земље, које се веома упињу да што брже сустигну развијене земље, при чему њихови лидери из нестрпљења и сл. често праве и одређене грешке које морају ургентно елиминисати.^[12]

[11] С обзиром на доступне јавне информације нарочито о оствареном развоју обухваћених земаља, чини се да Србија по посматраној структури компонената оствареног развоја, у односу на остале три земље, има јасне и очигледне предности – што последично важи и за успешност њеног лидера. Међутим, такву прелиминарну оцену треба да верификује ангажована научна установа којој би се поверила израда пројекта о развојној успешности посматраних земаља и тиме успешности њихових лидера.

[12] Ово се нарочито односи на веома честу појаву занемаривања организације вођења нарочито земаља у транзицији од стране њихових лидера. Наиме, приметна је и даље тежња националних лидера да занемарују тимски рад у вођењу сопствених земаља и да, уместо најбољих, за своје најближе сараднике бирају најлојалнија и најпослушнија лица. Наравно, такав приступ наноси крупну штету не само њима него и земљи као целини. Такође, у мање развијеним земљама запажа се да њихови храбрији лидери често преузимају веома крупне промене у својим земљама које не улазе у њихове ингеренције, због чега их опозиција назива аутократима и сл. Међутим, они то чине првенствено да би њихове земље брже сустигле развијене земље. Тај проблем се најбоље решава адекватним изменама прописа у конкретним земљама. Овоме још треба додати да сврха навођења овог примера није да фаворизује било ког националног лидера, већ да се укаже на процедуру мерења и унапређења оствареног развоја земље и праћење компетентности њеног лидера ма ко он био.

Основни закључци

Реализацију овог истраживања карактерише могућност извођења неколико закључака везаних за високу корелацију и аналогију између нивоа компетентности националног лидера и развојних резултата које постиже његова земља. Ту првенствено спадају:

- Научно доказана законитост о високој корелацији компетентности главног менаџера и остварених резултата његове организације, која је у овом раду изједначена са законитошћу високе корелације нивоа компетентности националног лидера и развојних резултата његове земље.
- На основу те законитости, која до сада није детаљније научно разрађивана у националном лидерству, у овом раду је утврђено да се компетентност националног лидера у вођењу сопствене земље уграђује у све њене постигнуте резултате. У томе је расположива компетентност националног лидера артикулисана на три компоненте – личне способности, лична знања и личну етику, са моделима како се оне могу мерити и оцењивати.
- Наспрам те компетентности, у овом раду су дефинисане компоненте успешности развоја сваке земље, такође с моделима мерења и оцењивања те успешности. На основу тога у раду је пројектована компарација измерених и оцењених нивоа компетентности националног лидера и остварених развојних резултата у земљи, уз адекватне коментаре какве последице

наступају ако су у томе констатовани исти нивои, затим већи ниво развијености земље у односу на ниво лидерске компетентности, односно мањи ниво развијености земље у односу на ниво лидерске компетентности.

- Препоручљиво је да та мерења и оцењивања, која на свој начин стално врши јавност земље, дискретно и континуирано врши и сваки национални лидер са својим каријерним експертом, јер се на тај начин добијају информације о томе које елементе компетентности национални лидер треба да усавршава и како то да чини. Наравно, таква мерења и оцењивања национални лидер са својим каријерним експертом (или службом) треба на време да врши и по њима поступа ако намерава да настави да буде национални лидер.
- Сходно томе, у овом раду, у форми примера међународног карактера, компариран је остварен развој одабраних мањих транзиционих земаља из бивше СФРЈ (Србије БиХ, Црне Горе и Северне Македоније) и на основу тога су изведене импликације везане за водећу компетентност њихових лидера. У томе расположиви статистички подаци прелиминарно указују на констатацију да Србија и њен лидер имају остварене боље резултате од остале три земље. Међутим, најбоље би било да такву прелиминарну оцену верификује одабрани научни институт, који би објективно истражио развојну успешност тих земаља у

обухваћеном периоду и пратећу водећу успешност њихових лидера.

- На основу тога може се закључити да је постављен проблем истраживања успешно решен, односно да је на тај начин верификована утврђена истраживачка хипотеза.

- Из тих разлога, такође се може констатovati да се добијеним резултатима у овом истраживању доприноси продубљивању науке о лидерству, у корист друштвене праксе у тој веома значајној области – нарочито у садашњем узбурканом свету.

References / Литература

- Covey, S. (2010). *Principle-Centered Leadership*. Beograd: Mladinska knjiga. [In Serbian]
- Drucker, P. (2006). *The Essential Drucker*. Novi Sad: Adizes. [In Serbian]
- Dunderović, R. (2004). *Basics of Management Psychology*. Novi Sad: Fakultet za menadžment. [In Serbian]
- Hamel, G. (2009). *The Future of Management*. Novi Sad: ASEE Books. [In Serbian]
- Hassanzadeh, M., Silong, D. Asmuni, A., Wahiza, N. (2015). Global Leadership Competencies. *Journal of Educational and Social Research*, 5(2), 137-146. doi: 10.5901/jesr.2015.v5n2p137
- Maddison, A. (2001). *The World Economy: A Millennial Perspective*. Paris: OECD.
- Manzoor, A., Tao, Lv., Aftab, Sh., Muhammad, S. (2017). The political leadership and corporate governance: an analysis of leadership theories and its influence. *International Journal of Basic and Applied Sciences*, 6(3), 45-50. doi:10.14419/ijbas.v6i3.7706.
- Maslow, A. (2004). *Psychology in Management*. Novi Sad: ASEE Books. [In Serbian]
- Mau, T. (2015). Leadership competencies for a global public service. *International Review of Administrative Sciences*. 83. 0/0, 1-20. doi:10.1177/0020852315576706.
- Mersal, A. (2016). *Sustainable Urban Futures*. New York: Macmillan.
- Modrinić, Z. (2006). *Management Competencies*. Beograd: BMD – MEGA. [In Serbian]
- Radovanović T., Stojmirović, Lj. (2020). The Present and the Future of Local Development. *Napredak*, 1 (3), 67-78. doi: 10.5937/napredak1-29678 [In Serbian]
- Radovanović, T. (2022). *Sustainable Local Development Planning*. Beograd: author's edition. [In Serbian]
- Siegel, M. (2016). *The President as Leader*. New York: Routledge.
- Torring, J. and Sørensen, E. (2019). Interactive Political Leadership in Theory and Practice: How Elected Politicians May Benefit from Co-Creating Public Value Outcomes. *Administrative Sciences*, 9 (3):51, 1-18. doi: 10.3390/admsci9030051.

Tihomir Č. Radovanović

University Business academy

Novi Sad (Serbia)

The Success of A National Leader

Summary

120 | National leadership as a segment of general leadership belongs to the social science of management that deals with the law of political guidance of given countries, particularly including the revealed causality of the result analogy in the country's development and the ruling competencies of its leader. That is why, according to general implications, such causality is very important both to the given country and to the overall present and future world. That segment of science has not been thoroughly researched to date because it seems to be clear and therefore should not be studied in further detail. However, in today's turbulent world, full of huge existential problems (war, terrorist, pandemic, migrant etc.), they can be resolved only by restorative sustainable development, where a substantial role is played by national leaders whose success needs to be examined.

Accordingly, the chosen subject of this scientific paper is the study of the ruling success of national leaders, with the aim of contributing both to their efficiency in guiding their own countries and to the resolution of the above-mentioned world problems. In that context it should be emphasized that this theoretical research has used a suitable research project in the application of which important new scientific findings have been made about the correlation of political competencies of national leaders and the results achieved in their respective countries.

Keywords: national leaders, competencies, measurement, national politics, world politics, developmental effects